

Denizcilikte SWOT (GZFT) Analizi Yöntemi ile Yapılmış Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Studies Using SWOT Analysis in the Maritime Sector

Özet

Bu çalışmanın amacı, denizcilik sektöründe stratejik karar verme süreçlerinde kullanılan SWOT analizi üzerine ulusal literatürde yapılmış akademik çalışmaları bibliyometrik yöntemle incelemektir. Google Akademik, TR Dizin ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarında yapılan taramalar neticesinde, 2014-2025 yılları arasında yayımlanmış 30 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Veriler; yayın yılı, yazar/kurum üretkenliği, çalışma türü ve odak konular açısından değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, en fazla yayının 2019 yılında üretildiği ve %54,8 oranında araştırma makalelerinin ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Kurumsal dağılımda %20 pay ile Dokuz Eylül Üniversitesi ilk sırada yer almaktadır. İçerik analizinde çalışmaların %43 oranında "Liman ve Lojistik" konularına yoğunlaştığı; %33,3'ünün uluslararası kapsamda ele alındığı ve %33,3'ünün durum tespiti amacı taşıdığı belirlenmiştir. Bu çalışma, denizcilik alanındaki stratejik analiz çalışmalarının mevcut profilini ortaya koyarak, gelecek araştırmalar için potansiyel çalışma alanlarını işaret etmektedir.

Abstract

The aim of this study is to review the academic studies in the national literature regarding SWOT analysis used in strategic decision-making processes within the maritime sector through bibliometric analysis. As a result of the scans conducted in Google Scholar, TR Dizin, and YÖK National Thesis Center databases, a total of 30 studies published between 2014 and 2025 were identified. The data were evaluated in terms of publication year, author/institutional productivity, study type, and focal topics. According to the research findings, the highest number of publications was produced in 2019, and research articles predominated with a rate of 54.8%. In terms of institutional distribution, Dokuz Eylül University ranks the first with a 20% share. Content analysis revealed that 43% of the studies focused on "Ports and Logistics," 33.3% were handled within an international scope, and 33.3% aimed at situation determination. This study reveals the current profile of strategic analysis studies in the maritime field and points out potential areas for future research.

Giriş

Denizcilik sektörü, küresel ticaretin belkemiği olarak uluslararası tedarik zincirinde stratejik bir konuma sahiptir. İşletmelerin ve ülkelerin bu rekabetçi piyasada avantaj elde edebilmeleri, iç ve dış çevre faktörlerini doğru analiz etmelerine ve geleceği öngörebilmelerine bağlıdır. Bu bağlamda, stratejik yönetim alanında en sık başvurulan ve en temel araçlardan biri SWOT analizidir. SWOT analizi, henüz bu kavrama aşına olmayanlar için en yalın haliyle bir "durum tespiti" veya "fotoğraf

Y. Ebru Ercüment

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Anabilim Dalı, Kocaeli, Türkiye,
ebercument@yahoo.com
Orcid No: <https://orcid.org/0009-0003-4568-4821>

Murat Yorulmaz

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi Denizcilik Fakültesi
Denizcilik İşletmeleri Yönetimi Bölümü, Kocaeli, Türkiye,
murat.yorulmaz@kocaeli.edu.tr
Orcid No: <https://orcid.org/0000-0002-5736-9146>

Article Type / Makale Türü

Research Article / Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Denizcilik, SWOT (GZFT) Analizi, Bibliyometrik Analiz

Keywords

Maritime, SWOT Analysis, Bibliometric Analysis

JEL Codes: L91, M10, C19

Bilgilendirme

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Bu çalışma herhangi bir kurum veya kuruluş tarafından finansal olarak desteklenmemiştir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışma literatür taramasına dayalı bibliyometrik bir analiz olduğundan, etik kurul izni gerektiren çalışmalar kapsamına girmemektedir.

Submitted: 21 / 01 / 2026

Accepted: 07 / 03 / 2026

çekme" aracı olarak tanımlanabilir. İngilizce Strengths (Güçlü Yönler), Weaknesses (Zayıf Yönler), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşan bu yöntem, bir organizasyonu etkileyen faktörleri iki ana eksende inceler. Birinci eksen olan iç çevre analizi, kurumun kendi kontrolünde olan, değiştirebileceği ve rakiplerine göre avantajlı (güçlü) veya dezavantajlı (zayıf) olduğu yönleri ortaya koyar. İkinci eksen olan dış çevre analizi ise, kurumun kontrolü dışında gelişen ancak onu doğrudan etkileyen piyasa koşullarını, yasal düzenlemeleri ve küresel trendleri (fırsat ve tehditler) kapsar.

Literatürde "Durum Analizi" olarak da ifade edilen bu teknik, işletmelerin mevcut kaynak ve yeteneklerini dış dünyadaki gelişmelerle eşleştirerek hem iç hem de dış çevrelerini aynı anda inceleme fırsatı sunar ve en doğru stratejiyi belirlemelerine olanak tanır (Develi, 2021; Çilhoroz ve Uğurluoğlu, 2020). Bu çalışmanın amacı, denizcilik sektöründe stratejik karar verme süreçlerinde kullanılan SWOT analizi yöntemi ile ulusal literatürde yapılmış akademik çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemi ile inceleyerek alanın mevcut profilini ortaya çıkarmaktır.

1. Literatür İncelemesi

Bilimsel literatürün hızla büyümesi, araştırmacıları belirli alanlardaki mevcut durumu, araştırma eğilimlerini ve entelektüel yapıyı haritalandırmak için bibliyometrik analiz yöntemlerine yöneltmiştir. Bibliyometrik analiz; belirli bir bilimsel alandaki yayınların matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle incelenerek o alandaki gelişimin ve araştırma modellerinin sayısal bir profilinin çıkarılmasını sağlamaktadır (Kara Çiğdem, Uğraş Dikmen ve Özkan, 2023; Yavuz, 2022). Türkiye ulusal literatüründe ve uluslararası alanda birçok farklı disiplinde bibliyometrik çalışmaların hız kazandığı görülmektedir. Örneğin; eğitimde yapay zeka ve dijitalleşme (Boztepe, 2025; Temur, 2025; Akyel ve Tur, 2024), sağlık sektöründe büyük veri (Mumcu ve Ömürgönülşen, 2025), dijital emek (Akar, 2025), finans ve entegre raporlama (Doğan, 2020; Keskin, 2022), turizm (Pamukçu ve Türkoğlu, 2023; Çam, 2024; Keleş vd., 2023), örgüt kültürü (Koşar, 2022) ve insansız hava araçları (Eren vd., 2024) gibi konularda literatürün profilini çıkaran kapsamlı araştırmalar mevcuttur.

Stratejik yönetim ve karar verme teknikleri üzerine yapılan bibliyometrik incelemeler de literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Yücel (2024), genel karar verme teknikleri üzerine yaptığı geniş çaplı analizde 3.767 çalışmayı inceleyerek alanın entelektüel gelişimini ortaya koymuştur. Şimşek ve Küçükeşmen (2021) ise Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) yöntemlerinden Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) üzerine Web of Science tabanlı 36.405 yayını haritalandırmıştır. Doğrudan SWOT analizi yöntemine odaklanan bibliyometrik çalışmalara bakıldığında ise daha spesifik (niş) alanlarla sınırlandırılmış araştırmalar göze çarpmaktadır. Örneğin, Çilhoroz ve Uğurluoğlu (2020), sağlık hizmetlerinde SWOT analizinin kullanımını uluslararası boyutta incelemiş ve bu alanda Türkiye adresli sadece 3 makalenin bulunduğunu tespit ederek spesifik alanlardaki niceliksel darlığa ve bu alandaki araştırmaların gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Lojistik ve denizcilik bağlamındaki literatür taramaları incelendiğinde; akıllı limanlar (Sanrı, 2022) ve tedarik zinciri yönetiminde kadının yeri (Koç, 2024) üzerine yapılmış bibliyometrik araştırmaların sektörel eğilimleri belirlemede rehberlik ettiği görülmektedir. Aynı şekilde genel denizcilik alanı incelendiğinde; gemi insanları (Yorulmaz ve Canbaz, 2023), denizcilik eğitimi (Büyüköztürk ve Yorulmaz, 2025), denizcilikte emniyet (Yorulmaz ve Avcı, 2022), otonom gemiler (Akbaş ve Yorulmaz, 2025) ve denizcilikte dijitalleşme (Yorulmaz ve Derici, 2024) gibi konularda yapılmış bibliyometrik analiz çalışmaları bulunmaktadır.

Denizcilik sektöründe stratejik durum tespiti yapmak amacıyla doğrudan SWOT (GZFT) analizini uygulayan bireysel araştırmalar (örneğin; Develi, 2021) mevcut olsa da, bu spesifik stratejik analizin literatürdeki genel profilini ve bibliyometrik haritasını çıkaran bütüncül bir incelemeye rastlanmamıştır. Küresel ticaretin belkemiği olan ve yüksek sermaye ile risk barındıran denizcilik sektöründe, hata yapmanın engellenebilmesi amacıyla SWOT analizine ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, 2014-2025 yılları arasında ulusal literatürde denizcilik alanında SWOT analizini kullanan çalışmaların bibliyometrik özelliklerini ortaya koyan özel bir araştırma olması nedeniyle literatürde önemli boşluğa yol gösterici olacağı kıymetlendirilmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli ve Deseni

Bu çalışmada, denizcilik alanında SWOT analizi üzerine yapılan akademik çalışmaların bütüncül bir profilini ortaya koymak amacıyla bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz; belirli bir bilimsel alandaki yayınların matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle incelenerek, o alandaki araştırma eğilimlerinin, entelektüel yapının ve gelişim seyrinin haritalandırılmasını sağlayan nicel bir araştırma yöntemidir (Çiğdem, Dikmen ve Özkan, 2023). Bu yöntem, bilimsel iletişimin yapısını incelemek, geçerliliği sağlamak ve ilgili bilim dalındaki araştırma modellerini izlemek için yararlıdır. (Keskin, 2022; Tutar, 2022).

Çalışmanın araştırma deseni, Tranfield, Denyer ve Smart (2003) tarafından önerilen ve Şimşek ve Küçükeşmen (2021) ile Mumcu ve Ömürgönülşen (2025) tarafından da benimsenen üç aşamalı sistematik inceleme modeline (Planlama, Yürütme ve Raporlama) dayandırılmıştır. Bu kapsamda; araştırma sorularının belirlenmesi (Planlama), veri tabanlarında tarama ve filtreleme işlemlerinin yapılması (Yürütme) ve elde edilen bulguların görselleştirilerek yorumlanması (Raporlama) adımları izlenmiştir.

2.2. Veri Toplama Süreci ve Kapsam

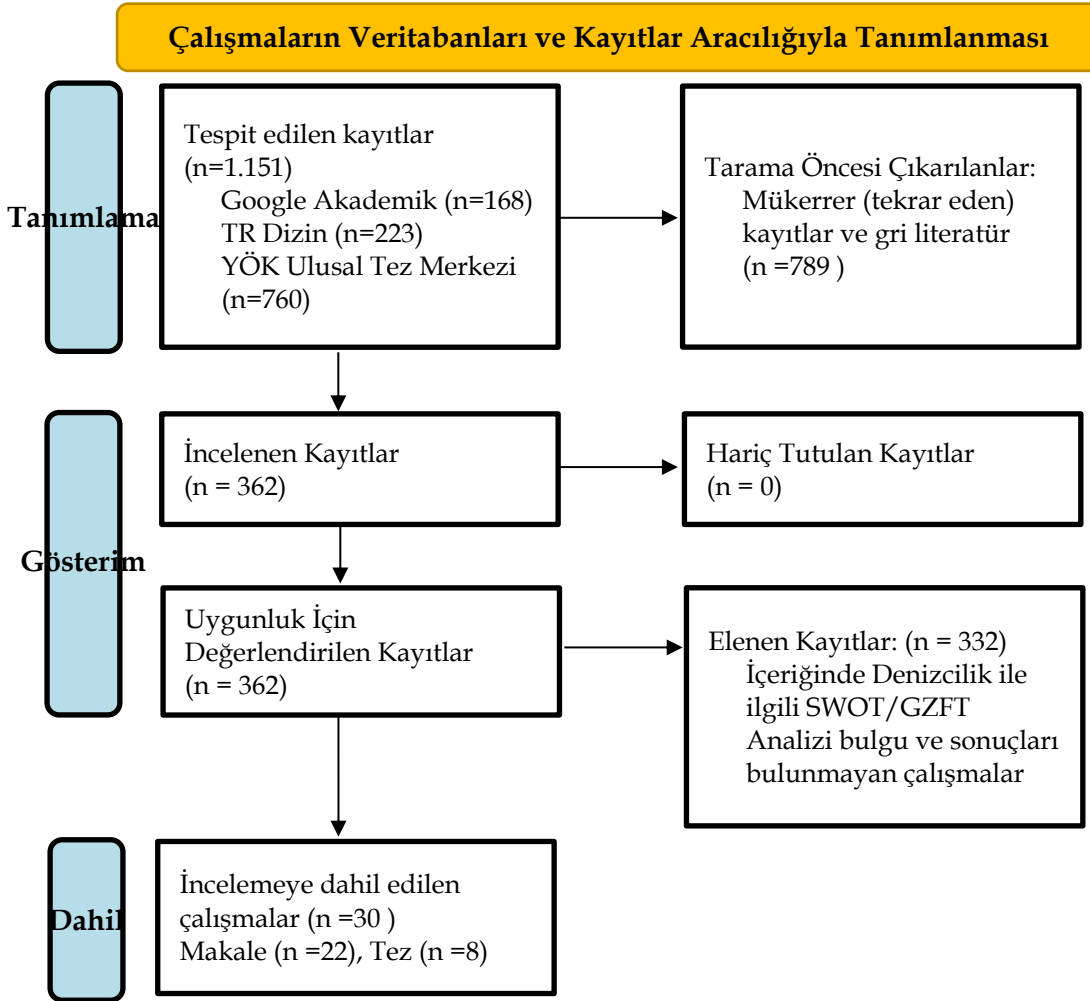
Bu araştırmanın veri toplama aşamasında, çalışmanın şeffaflığını ve denetlenebilirliğini sağlamak amacıyla Google Akademik, TR Dizin ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanları kullanılmıştır. Araştırma, bütüncül bir yoruma ulaşılabilmesi için 2014-2025 yılları arasındaki zaman dilimini kapsayacak şekilde sınırlandırılmıştır. Veri tabanlarının algoritmik yapısı gereği ortaya çıkan geniş sonuç kümelerini (bilgi yığınlarını) ve mükerrer (tekrar eden) kayıtları elemek amacıyla, dâhil etme ve hariç tutma kriterleri temelinde sistematik bir filtreleme işlemi uygulanmıştır:

Google Akademik taramasında spesifik anahtar kelime eşleşmeleri aranmış olup; "SWOT Analizi, Deniz, Ticaret" kombinasyonunda 82, "GZFT Analizi, Deniz, Ticaret" kombinasyonunda 14, "Deniz İşletmeciliği ve SWOT" aramasında 23, "Deniz İşletmeciliği ve GZFT" aramasında 3, "Denizcilik ve SWOT" aramasında 35 ve "Denizcilik ve GZFT" aramasında 11 makale olmak üzere toplamda 168 makale kaydına ulaşılmıştır.

TR Dizin Taramasında yayınların özet kısımlarında "SWOT Analizi, GZFT Analizi, Denizcilik, Deniz İşletmeciliği" kavramları aranmıştır. "SWOT Denizcilik" temel araması neticesinde ulaşılan 223 çalışma; yayın yılı (2014-2025) ve araştırma türüne göre filtrelenerek 177 makaleye indirgenmiştir. Google Akademik ve TR Dizin veri tabanlarından elde edilen bu çalışmalar birleştirilerek mükerrer kayıtlar veri setinden çıkarılmıştır. Geriye kalan metinler tek tek incelenmek suretiyle içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu aşamada, özetlerinde veya anahtar kelimelerinde ilgili terimler geçmesine rağmen, içeriğinde denizcilik sektörüyle ilgili fiili bir SWOT/GZFT analizi bulgu ve sonuçları bulunmayan makaleler elenmiş ve araştırma kapsamına tam uygunluk gösteren 22 adet makaleye ulaşılmıştır.

YÖK Ulusal Tez Merkezi taramasında belirtilen zaman dilimi içerisinde "SWOT Analizi" konulu 670, "GZFT Analizi" konulu ise 90 genel kayda ulaşılmıştır. Bu araştırmalara "Denizcilik" filtresi uygulandığında; SWOT analizi konusunda 10 Yüksek Lisans ve 5 Doktora tezi, GZFT analizi konusunda ise 2 Doktora tezi tespit edilmiştir. Elde edilen toplam 17 tezin tam metinleri üzerinden yapılan içerik kontrolleri sonucunda, araştırma kapsamı dışında kalanlar elenmiş ve nihai olarak 8 tezin analize dâhil edilmesine karar verilmiştir.

Sonuç olarak, üç farklı veri tabanından elde edilen ham verilerin sistematik olarak elenmesi neticesinde, bibliyometrik analize dâhil edilecek toplam 30 (22 makale, 8 tez) çalışma tespit edilmiştir. Ayrıca, ulusal veri tabanlarından elde edilen verilerin tasnifinde öznelliği (subjektifliği) önlemek amacıyla, kodlama süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiş; uyumsuzluk olan kayıtlar üzerinde mutabakat sağlanarak veri setinin güvenilirliği güvence altına alınmıştır. Araştırmanın dâhil etme ve eleme aşamaları Şekil 1'deki akış diyagramında özetlenmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın dâhil etme ve eleme aşamaları akış diyagramı

2.3. Verilerin Analizi ve Kodlama Güvenirliği

Çalışmada elde edilen veriler, ulusal veri tabanlarından (YÖK Tez, TR Dizin) alınan dökümlerin uluslararası haritalama programlarına (VOSviewer, Bibliometrix vb.) doğrudan entegre edilememesi nedeniyle, **Microsoft Excel programı** kullanılarak manuel kodlama yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen 30 yayına ait tüm veriler (makale ve tezler) Excel programına girilmiş ve temel analiz aracı olarak bu programdan faydalanılarak bibliyometrik bulgular (frekans ve yüzde dağılımları) ortaya çıkarılmıştır (Doğan, 2020; Keskin, 2022). Bu süreç; verilerin Excel'e işlenmesi, kategorilerin oluşturulması ve kodlama güvenliğinin sağlanması olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Excel'e işlenmesi ve kategorilerin oluşturulması amacıyla yapılan sistematik tarama sonucunda ulaşılan yayınların tam metinleri araştırmacılar tarafından derinlemesine okunmuştur. Araştırmanın kavramsal yapısına bağlı kalınarak öncelikle "yayın yılı, yazar sayısı, yayın türü, araştırma yöntemi, anahtar kelimeler ve veri toplama aracı" gibi temel değişkenler Excel tablosuna sütunlar halinde girilmiş ve sistematik bir veri seti oluşturulmuştur. Makalelerin amaç ve içerikleri değerlendirilirken, denizciliğin alt alanları ve SWOT tabanlı hibrit yöntemler gibi metinlerden süzülen yeni verileri içeren Excel alt kategorileri oluşturulmuştur.

Manuel kodlama süreçlerinde nesnellüğün gerçekleştirilmesi, elde edilen bulguların araştırmacıların subjektif yargılarından arındırılması ve nitel araştırmada güven duyulabilirliğin artırılabilmesi amacıyla, Excel programına girilen verilere dayalı kategoriler, matematiksel bir formül yerine, araştırmacılar arası uzlaşma yaklaşımı ile **her iki yazar** tarafından birlikte derinlemesine incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

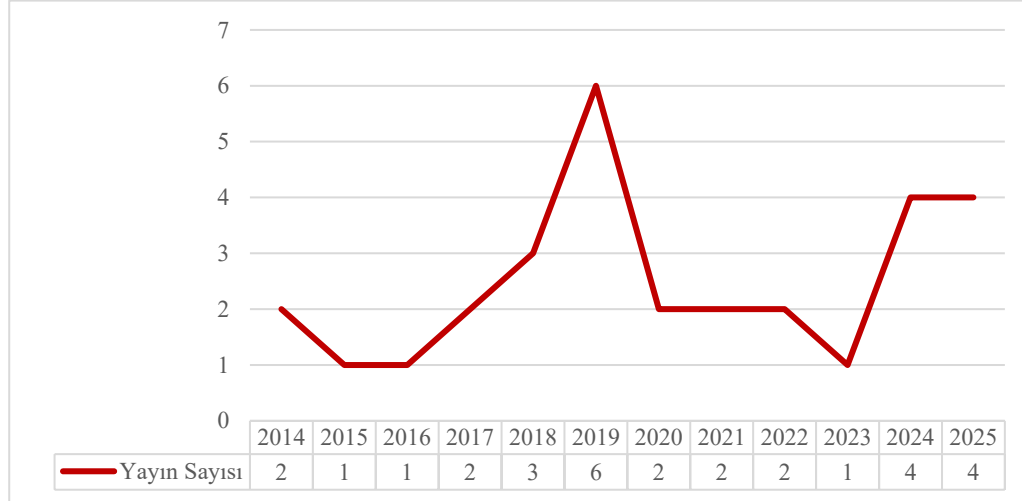
Literatürde de belirtildiği üzere, sistematik analizlerin birden fazla araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek sonuçların kendi aralarında çapraz kontrole tabi tutulması, araştırmadaki yanlılığı önlemeye ve çalışmanın güvenilirliğini artırmaya yardımcı olmaktadır (Yavuz, 2022). Nitekim, iki veya daha fazla araştırmacının belirli bir konu hakkında tartışarak hemfikir olduğu durumlarda ortaya çıkan bu kolektif yargının nesnel ve güvenilir olduğu vurgulanmaktadır (Arslan, 2022; Tutar, 2022). Bu yaklaşımla, analiz sürecinde oluşturulan kategori ve bulgulara yazarların kendi aralarındaki çapraz kontrolleri ve kolektif değerlendirmeleri ile son şekli verilerek çalışmanın kodlama güvenilirliği ve metodolojik tutarlılığı güvence altına alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, denizcilik alanında SWOT analizi yöntemini kullanan ve araştırma kapsamına alınan 30 adet çalışmanın bibliyometrik analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1. Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

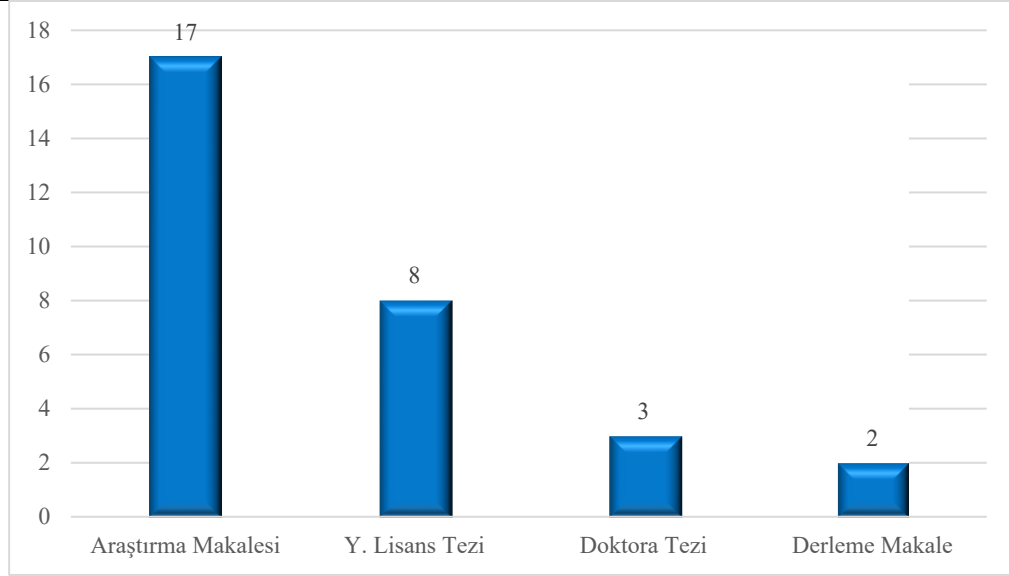
Araştırma kapsamında incelenen çalışmaların 2014-2025 yılları arasındaki dağılımı Şekil 2’de sunulmuştur. Elde edilen bulgulara göre en fazla yayının yapıldığı yıl 6 çalışma ile 2019 yılı olmuştur. Veri setinde 2015, 2016 ve 2023 yıllarının 1’er yayın ile üretkenliğin en düşük olduğu yıllar olduğu tespit edilmiştir. Ancak çalışmanın dikkat çekici bulgularından biri, son dönemde (2024 ve 2025) yayın sayılarında yeniden bir artış eğiliminin başlamasıdır; 2024 yılında 4 çalışma yapılmış olup, 2025 yılı verilerine göre yine 4 çalışmaya ulaşılmıştır.

Şekil 2. Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

3.2. Yayın Türlerine Göre Dağılım

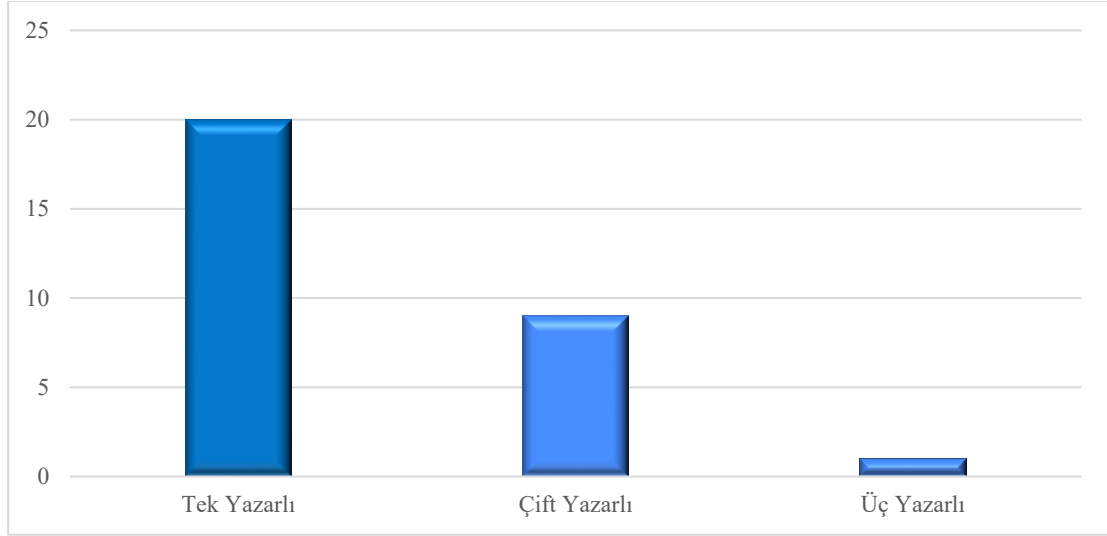
Denizcilik alanında SWOT analizi yöntemini kullanan çalışmaların türlerine göre dağılımı Şekil 3’te sunulmuştur. Bulgulara göre akademik üretkenliğin %54.8 oranında “Araştırma Makaleleri” (ve bildiriler) üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Makaleleri takiben toplam çalışmaların dörtte birinden fazlasını lisansüstü tezler (Yüksek Lisans ve Doktora) oluşturmaktadır.

Şekil 3. Yayın Türlerine Göre Dağılımı

3.3. Yazar Sayılarına Göre Dağılım

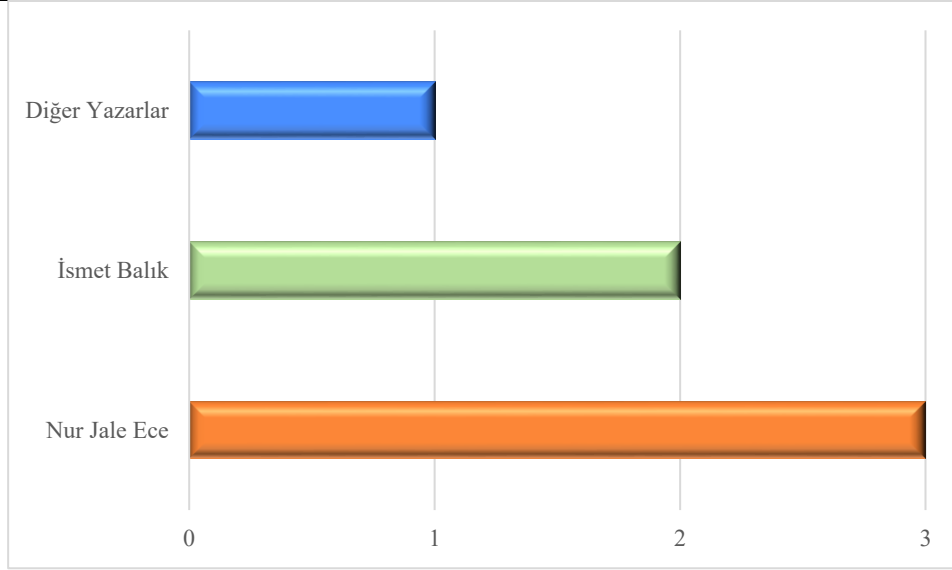
Araştırma kapsamındaki çalışmaların yazar sayılarına göre dağılımı Şekil 4'te sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, toplam çalışmaların %67'si tek yazarlı, %33'ü ise çok (iki veya daha fazla) yazarlıdır.

Şekil 4. Yazar Sayılarına Göre Dağılım

3.4. En Çok Yayın Yapan Yazarlar

İncelenen çalışmaların yazar üretkenliği Şekil 5'te sunulmuştur. Bulgulara göre veri setinde yer alan 30 çalışma içerisinde Nur Jale Ece 3 yayın ile en üretken yazar olarak ilk sırada yer almaktadır. Onu 2 yayın ile İsmet Balık takip etmektedir. Diğer yazarların ise genellikle tek bir çalışma ile literatüre katkı sağladığı görülmektedir.

Şekil 5. Yazarların Yayın Sayılarına Göre Dağılım

3.5. En Üretken Kurumlar

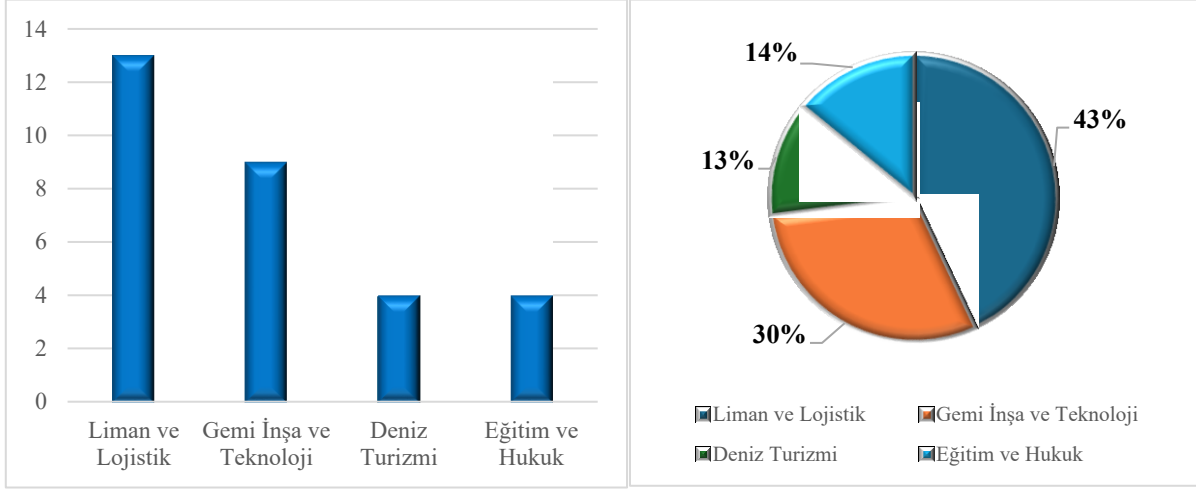
Çalışmaların kurumsal dağılımı Tablo 1’de ve Şekil 6’da sunulmuştur. Bulgulara göre toplam 30 yayının %20’sini (6 yayın) üreten **Dokuz Eylül Üniversitesi** en üretken kurum olarak öne çıkmaktadır. Onu 2’şer yayın ile **İstanbul Teknik Üniversitesi** ve **Ordu Üniversitesi** izlemektedir. Geriye kalan çalışmaların büyük bir kısmı ise farklı kurumlar tarafından yayınlanmıştır.

Tablo 1. En Üretken Kurumlar

S.No	Kurum	Yayın Sayısı
1	Dokuz Eylül Üniversitesi	6
2	İstanbul Teknik Üniversitesi	2
3	Ordu Üniversitesi	2
4	İstanbul Üniversitesi	1
5	Okan Üniversitesi	1
6	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1
7	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
8	İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	1
9	İzmir Demokrasi Üniversitesi	1
10	Kocaeli Üniversitesi	1
11	TMMOB Gemi Mühendisleri Odası	1
12	Şura Akademi	1
13	Ulusal Kıyı ve Deniz Mühendisliği Kongresi (UKODLK)	1
14	Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi	1
15	Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi (UEAD)	1
16	Gemi Mühendisleri Odası	1
17	Kastamonu Üniversitesi	1
18	Mersin Üniversitesi	1
19	İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi (İTOBIAD)	1
20	Anadolu Üniversitesi	1
21	Artvin Çoruh Üniversitesi	1
22	İstanbul Ticaret Üniversitesi	1
23	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	1
TOPLAM		30

3.7. Konu Analizi

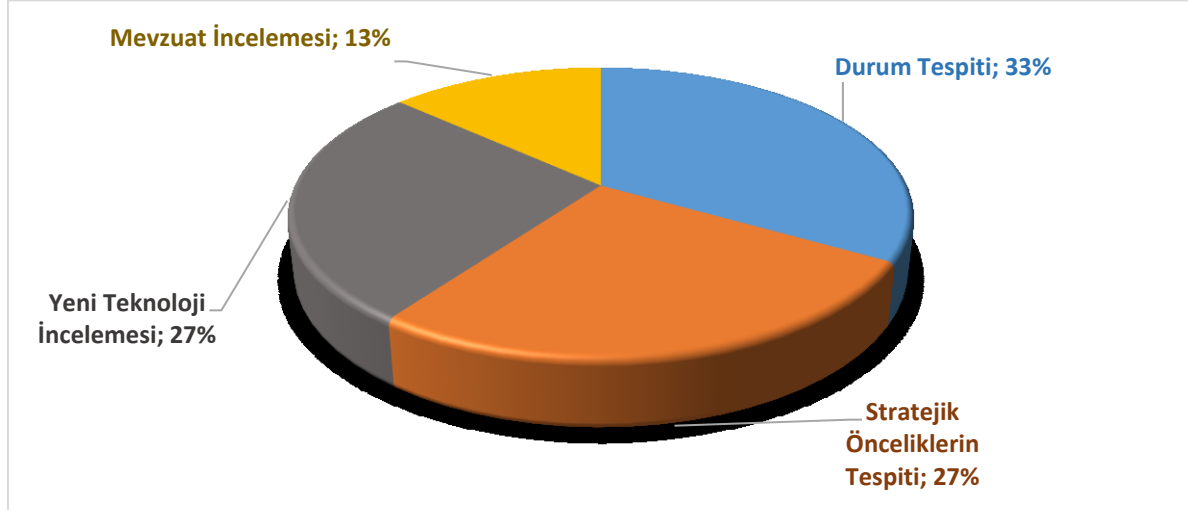
Araştırma kapsamındaki çalışmaların odaklandığı temel konular incelendiğinde, SWOT analizinin denizcilik sektörünün özellikle “Liman ve Lojistik” (%43) ile “Gemi İnşa ve Teknoloji” (%30) alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu alanları deniz turizmi, denizcilik eğitimi ve hukuk gibi diğer alt disiplinler takip etmektedir. Analize ait grafikler Şekil 9’da sunulmuştur.

Şekil 9. Konu Analiz Grafikleri

3.8. Amaç Analizi

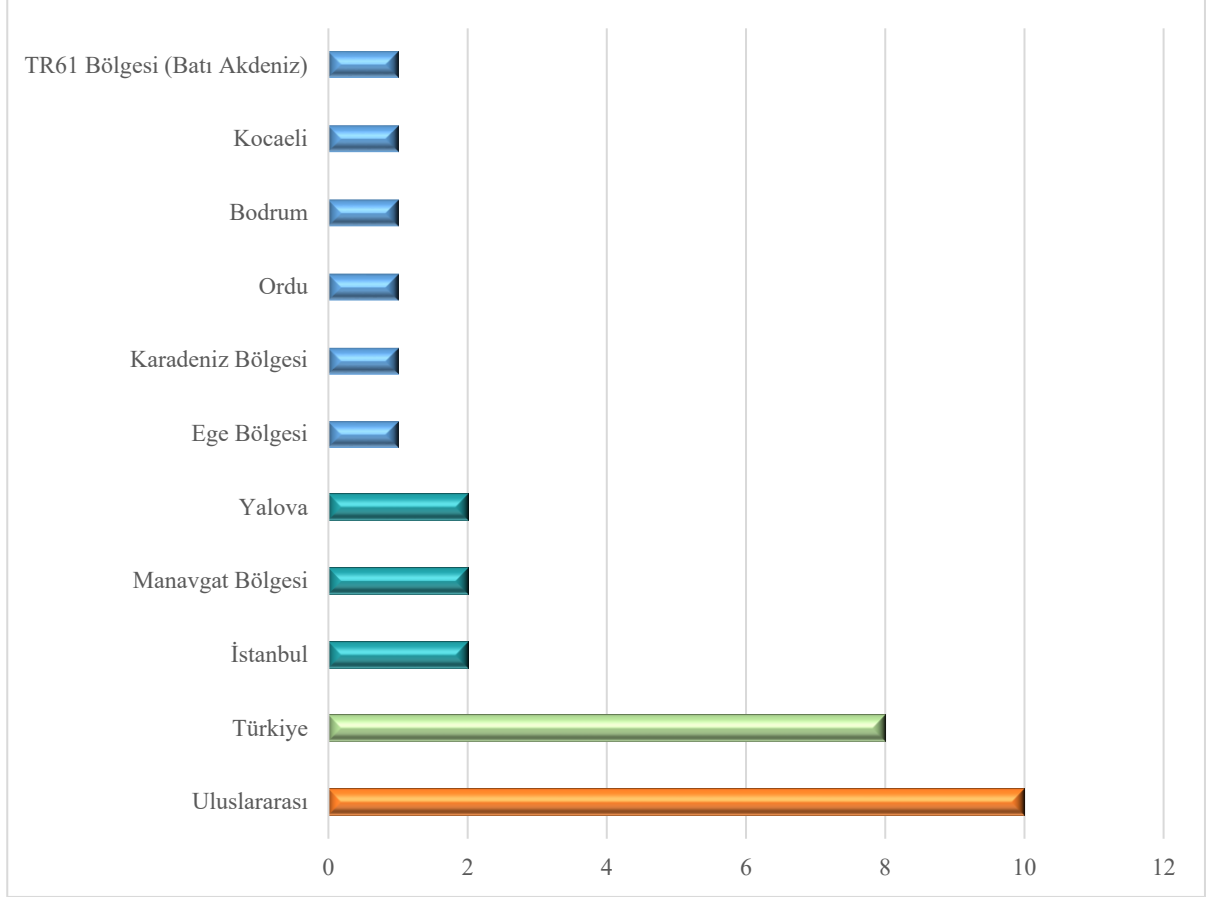
Araştırma kapsamındaki çalışmaların yürütülme amaçlarına göre dağılımı Şekil 10’da sunulmuştur. Bulgulara göre, denizcilik alanında SWOT analizi en sık “Mevcut Durum Tespiti” (%33.3) ve “Stratejik Önceliklerin Belirlenmesi” (%26.7) amacıyla kullanıldığı görülmektedir. Bu amaçları, “Yeni Teknoloji İncelemesi” (%26.7) ve “Mevzuat İncelemesi” (%13.3) takip etmektedir.

Şekil 10. Yayınların Amaçlarına Göre Dağılımı

3.9. Odak Bölge Analizi

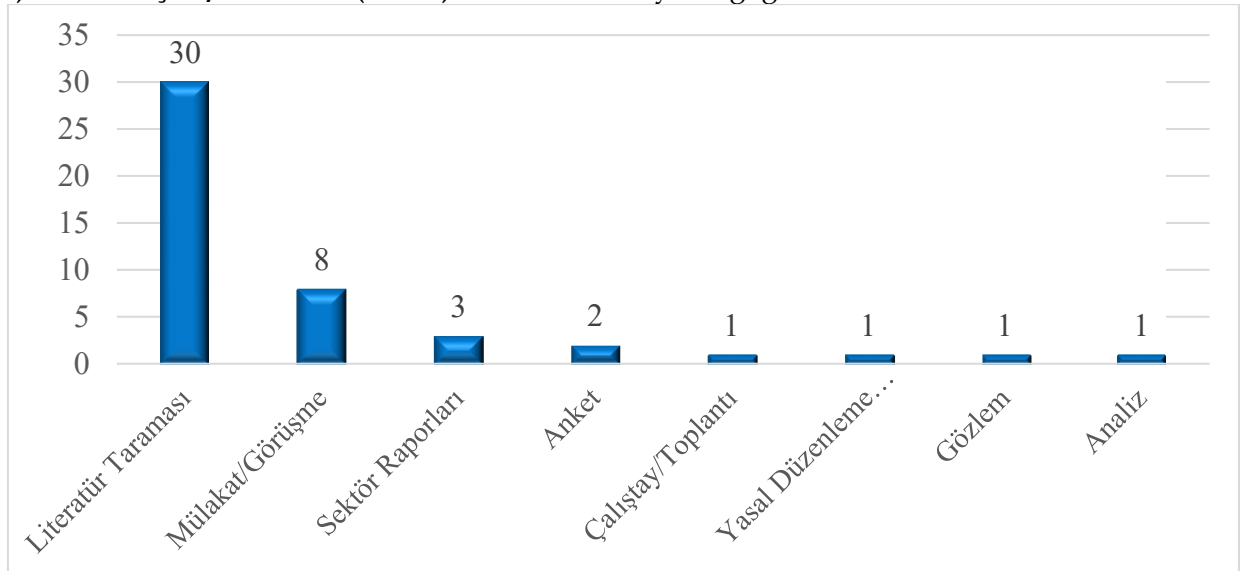
Araştırma kapsamındaki çalışmaların coğrafi odak noktaları Şekil 11’de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, çalışmaların %33.3’ü “Uluslararası” ölçekte kurgulanmış olup, küresel denizcilik piyasalarındaki genel durumun tespitine odaklanmıştır. Bunu %26,7 ile “Türkiye” genelini ele alan çalışmalar takip etmektedir. Yerel odaklı çalışmalarda ise İstanbul, Yalova ve Manavgat bölgeleri 2’şer çalışma ile öne çıkarken, Ege, Karadeniz ve diğer liman bölgeleri tekil çalışmalarla temsil edilmektedir.

Şekil 11. Yayınların Odak Bölgelere Göre Dağılımı

3.10. Veri Toplama Yöntemleri Analizi

Araştırma kapsamındaki çalışmaların veri toplama yöntemlerine yönelik sayısal dağılımı Şekil 12’de sunulmuştur. Denizcilik alanındaki SWOT analizlerinin büyük ölçüde “**Literatür Taraması**” (%75) ve “**Görüşme/Mülakat**” (%26.7) tekniklerine dayandığı görülmektedir.

Şekil 12. Veri Toplama Yöntemlerine Göre Dağılım

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, denizcilik literatüründe SWOT analizini odak noktasına alan ilk bibliyometrik inceleme olması bakımından özgün bir değere sahiptir ve stratejik yönetim araçlarının sektördeki kullanım haritasını çıkarması açısından araştırmacılara bir referans kaynağı niteliğindedir. Bu kapsamda, denizcilik alanında SWOT analizi yöntemini kullanan akademik çalışmaların bibliyometrik profili çıkarılmış ve stratejik eğilimleri incelenmiştir. Araştırma kapsamına alınan 30 çalışmanın analizi, denizcilik sektöründeki stratejik planlama literatürünün mevcut durumunu ortaya koyarken, diğer disiplinlerdeki bibliyometrik araştırmalarla karşılaştırıldığında bu alandaki akademik üretimin gelişme aşamasında olduğunu göstermektedir.

Denizcilik alanında doğrudan SWOT (GZFT) analizini merkeze alan ulusal literatürün kısıtlı olması nedeniyle, çalışmanın bulgularını anlamlandırmak ve sektörün mevcut bilimsel evrendeki yerini tanımlayabilmek amacıyla farklı disiplinlerdeki (sağlık, eğitim, turizm vb.) bibliyometrik eğilimlerle karşılaştırmalara yer verilmiştir.

Yayın hacmi ve genel değerlendirme kapsamında analiz verileri incelendiğinde; ulusal veri tabanlarında yapılan bibliyometrik analizlerin, yerleşik disiplinlerde yüksek yayın hacimlerine ulaştığı görülmektedir. Örneğin, pazarlama bilim dalında 2010-2020 yılları arasında YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan bir taramada 558 adet lisansüstü tez tespit edilmiştir (Kavak ve Kazancı Sunaoğlu, 2020). Benzer şekilde, dijital pazarlama alanındaki ulusal yazın (TR Dizin ve YÖKTEZ) incelendiğinde 334 adet çalışmaya ulaşılmıştır (Zeren ve Kaya, 2020). Buna karşın, denizcilik sektörüyle yakın ilişkili olan lojistik merkezler konusunda 2005-2024 yılları arasında kapsayan güncel bir bibliyometrik analizde 90 adet (Tekelioğlu, Taşpolat, Sanlı, Güven ve Eren, 2025), inşaat mühendisliğinde yapay zeka kullanımı üzerine yapılan bir başka ulusal çalışmada ise 1993-2024 yılları arasında 89 adet lisansüstü tez bulunduğu raporlanmıştır (Özleki, 2025).

Buna karşın, denizcilik alanındaki SWOT analizi çalışmalarının sayısının (30 adet) bu büyüklüklerin gerisinde kalması, iki önemli sonucu işaret etmektedir: Birincisi, SWOT analizi denizcilik literatüründe henüz diğer disiplinlerdeki kadar yaygın ve sistematik bir araştırma alanı haline gelmemiştir. İkincisi ve daha önemlisi, bu durum denizcilik sektöründe stratejik yönetim araçlarının kullanımına yönelik akademik ilginin artırılması gerektiğini ve bu alanda araştırmacılar için büyük bir potansiyel boşluk bulunduğunu kanıtlamaktadır. Nitekim benzer bir kısıtlılık, entegre raporlama (64 çalışma) (Doğan D., 2020) veya sağlık hizmetlerinde SWOT analizi (74 çalışma) (Çilhoroz ve Uğurluoğlu, 2020) gibi daha spesifik konuların incelendiği çalışmalarda da görülmüş; bu tür alanların derinlemesine analizlere ihtiyaç duyduğu vurgulanmıştır.

Yıllara göre gelişim ve teknoloji etkisi kapsamında analiz verileri incelendiğinde; 2019 yılında zirveye ulaşan bir ilginin olduğu ve 2024-2025 yıllarında yeniden bir yükseliş eğilimi sergilediği görülmüştür. Bu bulgu, farklı disiplinlerdeki bibliyometrik çalışmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, entegre raporlama alanındaki akademik çalışmaların incelendiği bir araştırmada da en fazla tezin 2019 yılında üretildiği tespit edilmiştir (Doğan D., 2020). Benzer şekilde dijital pazarlama alanındaki ulusal yazın incelendiğinde, çalışmaların 2018-2019 yıllarında zirve noktasına ulaştığı görülmektedir (Zeren ve Kaya, 2020).

Bu dalgalı seyir, yeni gelişen veya spesifik konuların literatürdeki gelişim süreciyle uyumludur. Örneğin, akıllı limanlar üzerine yapılan bir bibliyometrik analizde de yayınların 2017 yılında başladığı ve 2020 yılında zirveye ulaştığı, konunun yeni olması ve multidisipliner bir yapıya sahip olmasından dolayı belli başlı dergilerde yayınlanabildiği belirtilmiştir (Sanrı, 2022). Denizcilikte SWOT analizinin son yıllardaki artışı, sektörün pandemi sonrası toparlanma süreci ve dijitalleşme gibi yeni stratejik gündemlerle ilişkilendirilebilir.

Çalışmada tespit edilen 2024-2025 yıllarındaki artış ise dikkat çekicidir. Literatürde, insansız hava araçları (İHA) gibi teknolojik ve güncel konularda yapılan tez çalışmalarının da 2021 yılından itibaren belirgin bir artış gösterdiği raporlanmıştır (Eren, Aksungur, Sever ve Güven, 2024). Karar verme teknikleri üzerine yapılan çalışmaların son 20 yılda artan bir ivme kazandığı da bilinmektedir (Yücel, 2024). Bununla birlikte, son yıllarda akademik araştırma süreçlerinde yapay zeka ve dijital asistan kullanımının yaygınlaşması (Akşab ve Seggie, 2024), literatür tarama ve veri tasnifi süreçlerini hızlandırmıştır. Eğitim ve araştırma süreçlerinde yapay zeka destekli araçların kullanımı

(Doğan H., 2025; Akyel ve Tur, 2024), araştırmacıların literatüre erişimini ve sentez yapma hızını artırmaktadır. Bu çalışmanın analiz sonuçlarına göre 2024-2025 yıllarında gözlemlenen yukarı yönlü artış; araştırmacıların sanal asistanlar sayesinde literatürdeki boşlukları daha hızlı tespit edip, daha kısa sürede yayına dönüştürebildikleri yeni bir akademik üretim dönemine girildiğinin göstergesi olarak kıymetlendirilmektedir. Ayrıca, denizcilikte SWOT analizi çalışmalarındaki bu son dönem artışın, sektördeki belirsizliklerin artmasıyla birlikte karar verme süreçlerinde bilimsel verilere ihtiyaç duyulmasından kaynaklanabileceği de değerlendirilmektedir.

Yayın türleri ve yazarlık yapısı kapsamında analiz verileri incelendiğinde; çalışmada araştırma makalelerinin (%54.8) ağırlıkta olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, literatürdeki benzer bibliyometrik analizlerle paralellik göstermektedir. Örneğin, karar verme teknikleri üzerine yapılan kapsamlı bir taramada yayınların %73.8'inin makale olduğu tespit edilmiştir (Yücel, 2024). Benzer şekilde, somut olmayan kültürel miras üzerine yapılan bir başka çalışmada da yayınların %64'ünün makale türünde olduğu belirlenmiştir (Baytok, Boyraz ve Başar, 2021). AHP (Analitik Hiyerarşi Prosesi) yöntemiyle yapılan yayınların incelendiği bir çalışmada ise dokümanların %62.83'ünün makale olduğu raporlanmıştır (Şimşek ve Küçükeşmen, 2021). Sağlık sektöründe büyük veri üzerine yapılan çalışmalarda da benzer bir eğilimle makalelerin tezlere göre sayıca daha baskın olduğu görülmektedir (Mumcu ve Ömürgönülşen, 2025). Denizcilikte SWOT analizi literatüründeki bu "makale ağırlıklı" yayın tercihinin, stratejik analiz bulgularının süreli yayınlar aracılığıyla daha hızlı ve dikkat çekici bir yöntemle paylaşılmasına yönelik akademik eğilimi yansıttığı değerlendirilmektedir.

Yazar iş birliği kapsamında analiz verileri incelendiğinde, denizcilikte SWOT çalışmalarının %67 oranında tek yazarlı olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu literatürdeki diğer alanlarla kıyaslandığında önemli farklar içermektedir. Örneğin, entegre raporlama üzerine yapılan bir bibliyometrik analizde makalelerin %42'sinin tek yazarlı olduğu raporlanmıştır (Doğan D., 2020). Ancak dijital pazarlama üzerine yapılan ulusal bir araştırmada iki yazarlı çalışmaların (%49) tek yazarlı çalışmalardan (%35) daha fazla olduğu görülmüştür (Zeren ve Kaya, 2020). Benzer şekilde, sağlık hizmetlerinde SWOT analizinin kullanımını inceleyen bir çalışmada, tek yazarlı makalelerin oranının oldukça düşük olduğu (%10.8) ve çalışmaların genellikle üç yazarlı (%27) ekiplerce yürütüldüğü (Çilhoroz ve Uğurluoğlu, 2020) tespit edilmiştir. Denizcilik alanındaki bu bireysel çalışma eğilimi; stratejik analizlerin daha çok kişisel uzmanlık ve deneyim aktarımı şeklinde nitel değerlendirmelere dayalı yöntemlerle yürütüldüğünü, ekip tabanlı ampirik araştırmaların sınırlı kaldığını göstermektedir.

Yazar üretkenliği kapsamında analiz verileri incelendiğinde, 2 yazarın toplam 5 yayın ile öne çıktığı, geri kalan 25 yayının ise farklı yazarlarca literatüre kazandırıldığı görülmüştür. Bibliyometrik analizlerde genellikle belirli bir konuda en çok yayın yapan yazarların o alanın fikri liderleri olduğu kabul edilir. Örneğin AHP yöntemi üzerine yapılan kapsamlı bir taramada, yöntemin kurucusu olan Saaty'nin açık ara en çok yayın yapan ve atıf alan yazar olduğu saptanmıştır (Şimşek ve Küçükeşmen, 2021). Ancak denizcilikte SWOT analizi literatüründe yayınların tabana yayıldığı, tek bir yazarın baskınlığının bulunmadığı ve çok sayıda farklı araştırmacının konuya ilgi duyduğu görülmüştür.

En üretken kurumlar kapsamında analiz verileri incelendiğinde, Dokuz Eylül Üniversitesi'nin öne çıktığı, çalışma konularının teknik veya sosyal niteliğine göre ise öne çıkan üniversitelerin değiştiği görülmüştür. Örneğin, teknik altyapı gerektiren İHA konusundaki tezlerde İstanbul Teknik Üniversitesi'nin 33 tez ile ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir (Eren, Aksungur, Sever ve Güven, 2024). Sosyal bilimler ağırlıklı entegre raporlama konusunda ise Marmara Üniversitesi'nin en çok tez üreten kurum olduğu raporlanmıştır (Doğan D., 2020). Bu çalışmada Dokuz Eylül Üniversitesi'nin liderliği; kurumun Türkiye'de deniz işletmeciliği ve yönetimi alanında eğitim veren ilk yükseköğretim birimi olması, köklü akademik geçmişi ve sektörel uzmanlığıyla doğrudan örtüşmektedir (Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi, t.y.).

Anahtar kelimeler kapsamında analiz verileri incelendiğinde, kullanılan anahtar kelimelerin araştırma sahasının kavramsal yapısını ortaya koyduğu görülmüştür. Bulgularda "AHP" kavramının üst sıralarda yer alması, denizcilik alanındaki araştırmacıların SWOT analizini sadece

nitel bir durum tespiti aracı olarak kullanmakla kalmayıp, elde edilen faktörleri ağırlıklandırmak için nicel karar verme teknikleriyle bütünleştirme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Literatürde karar verme teknikleri üzerine yapılan bibliyometrik analizler de bu eğilimi desteklemektedir. Örneğin, karar verme teknikleri üzerine yapılan kapsamlı bir taramada, en sık kullanılan anahtar kelimelerin başında “karar verme” ve “çok kriterli karar verme”nin yanı sıra, spesifik bir yöntem olan “AHP” ve “TOPSIS”in geldiği görülmüştür (Yücel, 2024). Benzer şekilde AHP yöntemi üzerine yapılan bir başka çalışmada, “karar verme”, “sürdürülebilirlik”, “risk değerlendirmesi” gibi kavramların yöntemle en güçlü bağa sahip anahtar kelimeler olduğu belirtilmiştir (Şimşek ve Küçükeşmen, 2021).

Bu durum, SWOT analizinin subjektif yapısını gidermek için sayısal yöntemlere duyulan ihtiyacı yansıtmaktadır. Benzer bir eğilim finans literatüründe de gözlemlenmiş; çok kriterli karar verme yöntemleri üzerine yapılan bir analizde, AHP, ANP ve DEMATEL gibi tekniklerin kriter ağırlıklandırma, TOPSIS ve VIKOR gibi yöntemlerin ise sıralamada kullanıldığı saptanmıştır (Dinçer ve Yüksel, 2018). Denizcilik çalışmalarında SWOT’un tek başına kullanımının yanı sıra, hibrit modellere evrilme potansiyeli taşıdığı anlaşılmaktadır. Diğer disiplinlerde nitel stratejik analizlerin hızlı karar verme teknikleriyle entegre edildiği dikkate alındığında; denizcilik literatürünün de bu küresel ve disiplinlerarası eğilimi takip ederek, tespit edilen sektörel sorunların çözümünde daha sayısal ve kanıta dayalı hibrit stratejiler üretme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır.

Çalışmalarda “Denizyolu Taşımacılığı”, “Deniz Turizmi” ve “Denizcilik Eğitimi” gibi sektörel alt kırılımların anahtar kelime olarak seçilmesi, SWOT analizinin denizcilik sektörünün farklı alt disiplinlerine yayıldığını göstermektedir. Benzer bir çeşitlilik sağlık sektöründe büyük veri kullanımı üzerine yapılan çalışmalarda da görülmüş; anahtar kelimelerin sadece teknoloji odaklı (büyük veri, yapay zeka) kalmayıp, “karar destek”, “yönetim” ve “etik” gibi uygulama alanlarına doğru genişlediği tespit edilmiştir (Mumcu ve Ömürgönülşen, 2025). Ayrıca, eğitimde medya okuryazarlığı üzerine yapılan bir araştırmada, anahtar kelime kümelerinin (cluster) araştırma konularının yönelimlerini ve güncel çalışma alanlarını (sarı ile işaretlenen bölgeler) gösterdiği vurgulanmıştır (Yeşiltaş ve Yılmaz, 2021).

Konu analizi verileri incelendiğinde, çalışmaların “Liman ve Lojistik” (%43) ile “Gemi İnşa ve Teknoloji” (%30) alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Denizcilik alanındaki SWOT çalışmalarında “Liman ve Lojistik” konularının ağırlıkta olmasının, sektörün ticari ve operasyonel verimliliğe verdiği öncelikten kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bu odaklanma, tedarik zinciri yönetiminde yapılan bibliyometrik analizlerde görülen sektörel dağılımla paralellik göstermektedir. Örneğin, tedarik zincirinde cinsiyet çeşitliliği üzerine yapılan bir çalışmada, araştırmaların lojistik (%37.5) ve tarım sektörlerinde yoğunlaştığı vurgulanmıştır (Koç, 2024). Liman ve lojistik alanındaki bu yoğunlaşmanın temel sebebi; liman yatırımlarının yüksek sermaye gerektirmesi ve hata yapma ihtimalinin bulunmaması nedeniyle, yöneticilerin stratejik analiz araçlarına daha fazla ihtiyaç duymalarıdır.

Bu bulgu, sektörel araştırmalarda belirli alt alanların diğerlerine göre daha baskın karakter sergilediğini gösteren diğer bibliyometrik çalışmalarla da örtüşmektedir. Benzer bir yoğunlaşma sağlık sektöründe büyük veri kullanımı üzerine yapılan çalışmalarda da görülmüş; araştırmaların büyük kısmının “sağlık hizmeti sunumu” ve “sağlık sistemi” konularına odaklandığı, ancak zamanla konuların teknik boyuttan (makine öğrenmesi vb.) yönetsel ve etik boyutlara (veri güvenliği, politika geliştirme) doğru evrildiği raporlanmıştır (Mumcu ve Ömürgönülşen, 2025). Gemi inşa ve teknoloji alanındaki yoğunlaşma ise, Türkiye'nin özellikle gemi inşa sanayisindeki rekabetçi konumu ve son yıllarda artan otonom gemi/teknoloji odaklı Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili olduğu sonucunu doğurmaktadır.

Amaç analizi verileri incelendiğinde, “Mevcut Durum Tespiti” ve “Stratejik Önceliklerin Belirlenmesi” amaçlarının öne çıktığı görülmüştür. Bu bulgu, SWOT analizinin doğası gereği bir “durum analizi” aracı olarak tanımlanmasıyla örtüşmektedir. Nitekim denizcilik sektöründe yapılan güncel bir çalışmada SWOT analizi, doğrudan bir “Durum Analizi” yöntemi olarak nitelendirilmiş; işletmenin veya sektörün güçlü ve zayıf yönleri ile pazardaki fırsat ve tehditleri ortaya koyan temel bir araç olarak tanımlanmıştır (Çoban ve Karakaya, 2010)

Denizcilik alanındaki çalışmalarda "stratejik önceliklerin belirlenmesi" amacının yüksek oranda çıkması, sektör yöneticilerinin belirsizlik ortamında rasyonel kararlar alabilmek için bu tekniğe başvurduklarını göstermektedir. Literatürde karar verme teknikleri üzerine yapılan analizlerde de, yöneticilerin herhangi bir sorun üzerine karar verirken geniş bilgi ağıyla ve gelişmiş karar teknikleri yardımıyla hareket etme ihtiyacı duydukları, yöneticiler ve örgütler açısından karar vermenin; prestij, güç kaynağı ve yetkinlik ifade ettiği belirtilmiştir (Yücel, 2024). Sağlık sektöründe büyük veri üzerine yapılan çalışmalarda da benzer bir eğilim görülmüş; araştırmaların başlangıçta teknoloji odaklıyken zamanla karar destek sistemleri ve yönetsel süreçlere evrildiği tespit edilmiştir (Mumcu ve Ömürgönülşen, 2025).

Denizcilikte SWOT çalışmalarının amaçsal dağılımı, sektörün sadece mevcut durumu fotoğraf çekerek bırakmadığını, aynı zamanda teknolojik dönüşüme uyum sağlamak için stratejik yol haritaları oluşturma gayretinde olduğunu kanıtlamaktadır.

Odak Bölge analiz verileri incelendiğinde, çalışmaların ağırlıklı olarak Uluslararası (%33.3'ü) ölçekte küresel denizcilik piyasalarındaki genel durumun tespitine odaklandığı görülmüştür. Bu çalışmaları Türkiye geneli ve yerel odaklı çalışmalar takip etmektedir. Bu bulgu, bibliyometrik araştırmalarda sıklıkla karşılaşılan "yerel üretim-yerel odak" ilişkisini doğrular niteliktedir. Örneğin, eğitimde medya okuryazarlığı üzerine yapılan bir bibliyometrik analizde, yayınların üretildiği ülkeler (ABD, İspanya, Türkiye) ile çalışma konularının yoğunluğu arasında doğrudan bir ilişki olduğu, ülke sıralamalarının o ülkelerde konuya ilişkin yürütülen çalışmaların yoğunluğunu yansıttığı belirtilmiştir (Yeşiltaş ve Yılmaz, 2021). Benzer şekilde, karar verme teknikleri üzerine yapılan kapsamlı bir analizde, Türkiye'nin Çin, Hindistan ve İran'dan sonra en çok yayın yapan 4. ülke olduğu tespit edilmiştir (Yücel, 2024).

Denizcilik alanındaki SWOT çalışmalarında "Türkiye" ve "İstanbul/Yalova" gibi spesifik bölgelerin öne çıkması, araştırmacıların sadece teorik analizle kalmayıp, Türkiye'nin denizcilikteki stratejik konumunu güçlendirmeye yönelik uygulamalı çıktılar üretme gayretinde olduklarını göstermektedir. Nitekim, çalışmamızın veri setinde yer alan ve Türkiye pazarı özelinde deniz yolu taşımacılığını inceleyen bir araştırmada, Türkiye'nin coğrafi konumunun ve Ro-Ro taşımacılığındaki potansiyelinin ülkenin en güçlü yönlerinden biri olduğu SWOT analizi ile ortaya konulmuştur (Develi, 2021).

Denizcilikte SWOT çalışmalarının odak bölge dağılımının, küresel rekabeti izlemek (uluslararası çalışmalar) ve ulusal rekabet avantajlarını belirlemek (Türkiye ve bölgesel çalışmalar) amacıyla dengeli bir şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Veri toplama yöntemleri analiz verileri incelendiğinde, "Literatür Taraması" ve "Görüşme/Mülakat" tekniklerinin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bu bulgu, farklı disiplinlerdeki yöntem tercihleriyle karşılaştırıldığında sektörün yapısına özgü farklılıklar ortaya koymaktadır. Örneğin, dijital pazarlama alanındaki ulusal yazın incelendiğinde, veri toplama tekniği olarak anket yönteminin %73 gibi çok yüksek bir oranla baskın olduğu, görüşme tekniğinin ise sadece %9 oranında kaldığı tespit edilmiştir (Zeren ve Kaya, 2020). Bu durum, pazarlama araştırmalarının genellikle geniş tüketici kitlelerine ulaşmayı hedeflemesinden kaynaklanmaktadır. Buna karşın, sağlık hizmetlerinde SWOT analizinin kullanımını inceleyen bir çalışmada, en sık kullanılan veri toplama yönteminin derinlemesine görüşmeler (%54) olduğu raporlanmıştır (Çilhoroz ve Uğurluoğlu, 2020).

Ayrıca, nitel ağırlıklı diğer çalışma alanlarında da benzer eğilimler mevcuttur. Örneğin, dijital emek konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği bir bibliyometrik analizde, verilerin çoğunlukla literatür taraması yoluyla toplandığı, bunu görüşme ve gözlem tekniklerinin izlediği belirlenmiştir (Akar, 2025). Benzer şekilde "sakin şehir" (cittaslow) konulu araştırmalarda da çalışmaların büyük çoğunluğunun nitel yöntemlerle yürütüldüğü ve veri toplama aracı olarak literatür taraması, gözlem ve görüşmenin öne çıktığı saptanmıştır (Pamukçu ve Türkoğlu, 2023).

Denizcilikte SWOT çalışmalarının, literatür taraması ve görüşme ağırlıklı olması, sektörün stratejik yapısının sayısal verilerden ziyade, uzman deneyimine ve mevcut durumun derinlemesine analizine ihtiyaç duyduğunu kanıtlamaktadır.

Özetle, farklı alanlardan sunulan tüm bu karşılaştırmalı bulgular, araştırma odağını dağıtmak için değil; aksine denizcilik stratejilerindeki araştırma boşluklarını ve sektörün gelişime açık yönlerini net bir şekilde görebilmek amacıyla bir referans olarak kullanılmıştır. Sektörel ve akademik öneriler kapsamında; yapılan çalışmanın özellikle Denizcilik Eğitimi Veren Kurumlar için rehber niteliğinde olduğu değerlendirilmektedir. Çıkan sonuçlara göre, kurumlarca icra edilen çalışmalarda “AHP” ve “Tedarik Zinciri” gibi kavramların SWOT ile birlikte anılmaya başlandığı görülmüştür. Bu doğrultusunda, denizcilik eğitimi müfredatlarına sadece SWOT gibi klasik yöntemlerin değil; AHP, TOPSIS, VIKOR gibi çok kriterli karar verme (ÇKKV) tekniklerinin de eklenmesi önem arz etmektedir. Öğrencilerin bu hibrit yöntemleri kullanabilme becerisini kazanmasının, sektörde icra ettikleri çalışmalarda daha rasyonel ve veriye dayalı stratejik kararlar almalarına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, çalışmada tespit edilen tek yazarlı yayınların baskınlığını (%67) kırmak ve kolektif üretim kültürünü geliştirmek adına, lisansüstü eğitim süreçlerinde disiplinler arası tez çalışmalarının teşvik edilmesi önerilmektedir. Örneğin; Gemi İnşa Mühendisliği ile Denizcilik İşletmeciliği öğrencilerinin ortak projeler yürütmesinin, denizciliğin teknik ve yönetsel boyutlarını birleştiren karmaşık sorunlara daha bütüncül çözümler üretilmesine katkı sağlayacağı kıymetlendirilmektedir.

Gelecek araştırma trendleri olarak, konu analizlerinde “Gemi İnşa ve Teknoloji” alanının yükselişte olduğu tespit edildiğinden; eğitim kurumlarının tez konularını belirlerken öğrencileri “Otonom Gemiler”, “Limanlarda Dijitalleşme” ve “Yeşil Liman” gibi güncel teknolojik alanlarda SWOT ve stratejik analiz yapmaya yönlendirmesi, bu alana önemli bir bilimsel katkı sağlayacaktır. Özellikle Uluslararası Denizcilik Örgütü'nün (IMO) 2050 emisyon hedefleri ve Avrupa Yeşil Mutabakatı süreci göz önüne alındığında; SWOT analizlerinin önümüzdeki dönemde “Yeşil Liman Dönüşümü” ve “Dekarbonizasyon Stratejileri” üzerine yoğunlaşacağı, bu alanın akademik çalışmalar için henüz yeterince keşfedilmemiş, sessiz ve derin bir saha olduğu öngörülmektedir.

Kısıtlar ve gelecek araştırmalar kapsamında, bu çalışma, belirli sınırlılıklar dahilinde yürütülmüştür. Araştırma sadece YÖK Ulusal Tez Merkezi, TR Dizin ve Google Akademik veri tabanlarında erişime açık olan ve başlığında/içeriğinde “SWOT” veya “GZFT” ile “Denizcilik” anahtar kelimelerini barındıran ulusal çalışmalarla sınırlandırılmıştır. Analiz edilen yayın sayısının (30 adet) kısıtlı olması, sonuçların genellenmesini zorlaştıran bir faktör olarak belirmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen yayın sayısının 30 ile sınırlı kalması, bibliyometrik analizler bağlamında niceliksel olarak düşük bir hacim gibi görünmekle birlikte denizcilik alanında doğrudan SWOT (GZFT) analizini merkeze alan ulusal literatürün henüz gelişmekte (niş) olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Literatür incelendiğinde, henüz erken aşamada olan veya oldukça spesifik alanlara odaklanan bibliyometrik araştırmalarda benzer kısıtlı veri setlerinin alanın mevcut durumunu ortaya koymak için bilimsel olarak yeterli kabul edildiği görülmektedir. Örneğin; Sanrı (2022), “akıllı limanlar” kavramının yeni olması nedeniyle yalnızca 19 makale ile; Akar (2025), “dijital emek” literatürünün erken aşamada olmasını gerekçe göstererek 16 lisansüstü tez ile, Çam (2024) ise “dijital turizm” bağlamında konunun kapsam darlığı sebebiyle yalnızca 5 tez üzerinden bibliyometrik analizler gerçekleştirmiştir.

Benzer şekilde bu çalışmadaki 30 adetlik veri seti, araştırmacıların keyfi bir sınırlamasından ziyade, belirlenen kriterleri karşılayan ulusal evrenin fotoğrafını sunmaktadır. Veri seti büyüklüğünün (n=30) sonuçların genellenebilirliği üzerindeki etkisine bakıldığında; elde edilen bulgular sadece Türkiye'deki "denizcilik sektörü odaklı SWOT analizi literatürünün" güncel durumunu temsil etmektedir. Ancak, veri setinin spesifik doğası gereği, elde edilen bu bibliyometrik bulguların denizcilik alanındaki genel stratejik yönetim literatürüne veya uluslararası boyuttaki çalışmalara genellenmesi mümkün değildir. Gelecekte uluslararası veri tabanlarının (Web of Science, Scopus vb.) da sürece dâhil edilmesiyle daha geniş örneklemli ve genellenebilirliği yüksek araştırmalar yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Müteakip dönem icra edilecek araştırmalara öneri olarak; Web of Science (WoS) ve Scopus gibi uluslararası atıf dizinleri de taramaya dahil edilerek, denizcilikte SWOT analizinin küresel boyuttaki durumu ile Türkiye'deki durumu karşılaştırmalı olarak incelenebilecektir. Bu çalışma bibliyometrik

analiz yöntemiyle sınırlı olup gelecek çalışmalarda, SWOT analizlerinin içeriklerinin derinlemesine incelendiği diğer analiz modelleri ile çalışmalar yapılarak, sektörün güçlü ve zayıf yönlerine dair kümülatif bir "Türkiye Denizcilik Sektörü SWOT Matrisi" oluşturulabilecektir. Mevcut çalışmaların büyük kısmı liman ve lojistik odaklı olduğundan, ileri araştırmaların "Denizcilik Ekonomisi" veya "Deniz Hukuku" gibi daha az çalışılan alt alanlara odaklanması literatürdeki boşluğu dolduracaktır.

Kaynakça

- Akar, D. (2025). Dijital emek konusunda yapılan lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (71), 247-262.
- Akbaş, Z. ve Yorulmaz, M. (2025). Otonom gemilerle ilgili yapılmış ulusal literatürdeki çalışmaların analizi. *Journal of Marine and Engineering Technology*, 5(2), 150-166.
- Akşab, Ş. ve Seggie, F. N. (2024). Yükseköğretimde yapay zekâ: Öğretim, araştırma ve topluma hizmet açısından bakış. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 20(2), 29-45. <https://doi.org/10.17244/eku.1457088>
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51 Özel Sayı 1), Ö395-Ö407.
- Akyel, Y. ve Tur, E. (2024). Yapay zekanın potansiyelinin ve eğitim bilimlerindeki uygulamalarının araştırılması ve araştırmalarda beklentiler, zorluklar ve gelecek yönelimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 645-711.
- Baytok, A., Boyraz, M. ve Başar, B. (2021). Somut olmayan kültürel miras konulu bilimsel yayınların veri görselleştirme tekniği ile bibliyometrik analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 246-262.
- Boztepe, C. (2025). Eğitimde yapay zekâ uygulamaları: Fırsatlar, sınırlılıklar ve etik tartışmalar. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 98-121.
- Büyüköztürk, G. ve Yorulmaz, M. (2025). Denizcilik eğitimine yönelik yapılmış çalışmaların görsel haritalama tekniği ile bibliyometrik analizi. *Denizcilik Araştırmaları Dergisi: Amfora*, 4(8), 68-84.
- Çam, O. (2024). Dijital turizm konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Journal of Academic Tourism Studies*, 5(1), 13-26.
- Çiğdem, A. G. K., Dikmen, A. U. ve Özkan, S. (2023). Bibliyometrik analize genel bir bakış. *Turkey Health Literacy Journal*, 4(3), 112-116.
- Çilhoroz, Y. ve Uğurluoğlu, Ö. (2020). Sağlık hizmetlerinde SWOT analizi'nin kullanımı üzerine yürütülen çalışmaların incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 218-228.
- Çoban, B. ve Karakaya, Y. E. (2010). Geleceği planlamada stratejik yönetim ve swot analizi: kavramsal yaklaşımlar. *E-Journal of New World Sciences Academy* 2010, 5(4), 342-352.
- Develi, E. İ. (2021). Lojistik türlerinden denizyolu pazarı özelinde bir taşımacılığı ve Türkiye durumu (GZFT) analizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1640-1661. [doi:10.46928/iticusbe.987065](https://doi.org/10.46928/iticusbe.987065)
- Dinçer, H., ve Yüksel, S. (2018). Çok Kriterli Karar Verme Yöntemlerinin finans sektöründeki uygulamasına yönelik yapılmış çalışmaların analizi. *Ekonomi İşletme ve Maliye Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Doğan, D. (2020). Entegre raporlama konusunda YÖKTEZ ve ULAKBİM veri tabanındaki akademik çalışmalar üzerine bir bibliyometrik analiz (2010-2020). *Uluslararası Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 120-142.
- Doğan, H. (2025). Artificial intelligence in academic education: An opportunity for social work?. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 184-207.
- Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi. (t.y.). *Tarihçe*. <https://denizcilik.deu.edu.tr/tarihce/adresinden edinilmiştir>.
- Eren, T., Aksungur, B. N., Sever, H. ve Güven, E. (2024). İnsansız hava araçları konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türkiye İnsansız Hava Araçları Dergisi*, 6(1), 21-29.
- Güneş, G. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve öğretmen yetiştirme süreci: Karşılaştırmalı bir değerlendirme. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (19), 168-194.

- Kavak, B. ve Kazancı Sunaoğlu, Ş. (2020). Pazarlama bilim dalında yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyometrik profilinin incelenmesi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(4), 2997-3021.
- Keleş, Y., Dünder, A. K., Bal, N., Keskin, E., & Aköz, Ş. (2023). Türkiye’de Turist Rehberliği Alanında Yayımlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 6(2), 131-147.
- Keskin, Ö. (2022). Barter sistemi ile ilgili YÖK tez merkezinde ve Dergipark veri tabanında yer alan akademik çalışmaların bibliyometrik analizi *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 1-10.
- Koç, E. (2024). Tedarik zinciri yönetiminde kadının yeri: Nitel bir araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi 20 (ICMEB'24 Özel Sayı)*, 208-227.
- Koşar, D. (2022). Türkiye’deki örgüt kültürü araştırmalarının analizi. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57(2), 816-828.
- Mumcu, İ. ve Ömürgönülşen, M. (2025). Sağlık sektöründe büyük veri üzerine bibliyometrik analiz ve sistematik literatür taraması. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 28(3), 493-524.
- Özen, Ş. (2000). Türk yönetim/organizasyon yazınında yöntem sorunu: Kongre bildirimleri üzerine bir inceleme. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 89-118.
- Özlekli, M. (2025). İnşaat mühendisliğinde yapay zekâ konusundaki lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(5), 2201-2220.
- Pamukçu, H. ve Türkoğlu, T. (2023). Sakin şehir konulu akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 20(2), 248-262.
- Sanrı, Ö. (2022). Akıllı limanlar üzerine bibliyometrik bir literatür araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 23(2), 15-31.
- Şimşek, A. ve Küçükeşmen, E. (2021). Web of Science veri tabanında Analitik Hiyerarşi Prosesiyle ilgili yayımların bibliyometrik analizi. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 148-162.
- Tekelioğlu, B., Taşpolat, Z., Sanlı, Y. B., Güven, E. ve Eren, T. (2025). Lojistik merkez konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11(2).
- Temur, S. (2025). Eğitimde yapay zekâ kullanımı: Etik sorunlar ve çözümler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (74), 568-595.
- Tiryaki, O. (2014). Bilimsel yayın hazırlama teknikleri. *ÇOMÜ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 143-155.
- Tranfield, D., Denyer, D., & Smart, P. (2003). Towards a methodology for developing evidence-informed management knowledge by means of systematic review. *British Journal of Management*, 14(3), 207-222.
- Tutar, H. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik: Bir model önerisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 117-140.
- Yavuz, N. (2022). Sosyal bilimlerde sistematik literatür analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51 Özel Sayı 1), Ö347-Ö360.
- Yeşiltaş, E. ve Yılmaz, A. (2021). Eğitimde medya okuryazarlığı ile ilgili araştırmalara yönelik bibliyometrik bir analiz. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 4903-4929.
- Yücel, Ş. (2024). Karar verme teknikleri üzerinde yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 16(30), 153-172.
- Yorulmaz, M. ve Canbaz, Ö. (2023). Gemi insanlarını konu alan ulusal literatürdeki çalışmaların bibliyometrik analizi. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 6(2), 122-144.
- Yorulmaz, M. ve Avcı, S. (2022). Denizcilikte emniyet konusu ile ilgili yapılmış çalışmaların bibliyometrik analizi. *Denizcilik Araştırmaları Dergisi: Amfora*, 1(2), 48-73.
- Yorulmaz, M., Derici, M. (2024). Denizcilikte dijitalleşme: Bilimsel haritalama yöntemi ile bir analiz. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 8(1):1-21.
- Zeren, D. ve Kaya, N. (2020). Dijital pazarlama: Ulusal yazının bibliyometrik analizi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 35-52.

Extended Abstract

Aim and Scope

The maritime sector holds a strategic position in the international supply chain as the backbone of global trade. For businesses and countries to gain an advantage in this competitive market, it is essential to accurately analyze internal and external environmental factors. In this context, SWOT analysis stands out as one of the most fundamental tools in strategic management. This study aims to examine the bibliometric profile of academic studies (articles, theses, and proceedings) in the national literature that utilize SWOT analysis within the maritime domain. By mapping the current state of the literature, the study intends to reveal research trends, identify gaps, and provide a reference for future researchers. The scope of the research covers studies published between 2014 and 2025, accessed through Google Scholar, TR Dizin, and the Council of Higher Education (YÖK) National Thesis Center.

Methods

The study employs a bibliometric analysis method to evaluate the identified publications quantitatively. Data collection was carried out using specific keywords such as "SWOT Analysis in Maritime," "Maritime Management SWOT," and their Turkish equivalents. A set of inclusion and exclusion criteria was applied to ensure the reliability of the research; only studies that were written in Turkish, directly related to the maritime sector, and had full-text access were included. As a result of the screening process, a total of 30 academic studies were identified. Due to the data format inconsistencies in national databases (compared to WoS or Scopus), standard bibliometric mapping software (like VOSviewer) could not be used effectively. Therefore, the data were classified and analyzed using manual coding techniques via Microsoft Excel. The parameters examined included publication year, document type, number of authors, institutions, keywords, research topics, and data collection methods.

Findings

The analysis revealed that the highest number of publications was produced in 2019 (6 studies), with a renewed upward trend observed in 2024 and 2025. In terms of publication type, research articles constitute the majority (54.8%), followed by postgraduate theses. Regarding institutional productivity, Dokuz Eylül University ranks first, producing 20% of the total output. A significant characteristic of the field is the dominance of single-authored studies (67%), indicating a tendency towards individual expert evaluation rather than collaborative empirical research. The content analysis shows that studies are heavily concentrated on "Ports and Logistics" (43%) and "Shipbuilding and Technology" (30%). Methodologically, the studies rely predominantly on qualitative methods, specifically literature reviews (75%) and interviews/opinions (26.7%). Geographically, one-third of the studies focus on international scopes, while others focus on Türkiye in general or specific local regions like İstanbul and Yalova.

Conclusion

The study concludes that the volume of research on SWOT analysis in the maritime sector (30 studies) is relatively limited compared to broader disciplines such as marketing or management, indicating that this is still a developing research area in the national literature. However, the presence of keywords like "AHP" alongside SWOT suggests a growing interest in integrating qualitative analysis with quantitative multi-criteria decision-making (MCDM) techniques. Based on these results, it is recommended that maritime education curricula incorporate hybrid decision-making models (e.g., SWOT-AHP, TOPSIS) to equip future professionals with more rational strategic tools. Furthermore, considering the global trends, future research is expected to focus on emerging topics such as "Green Transformation in Port Operations" and "Decarbonization Strategies." To overcome the limitations of single-authored research, interdisciplinary thesis collaborations should be encouraged in graduate programs. Additionally, since current studies focus heavily on ports and logistics, future research focusing on under-represented sub-fields such as "Maritime Economics" or "Maritime Law" will fill a significant gap in the future.